

forum for
natur og friluftsliv
Møre og Romsdal

Molde kommune
Rauma kommune

Dato: 22. feb. 2022

FNF Møre og Romsdal er eit samarbeidsforum for natur- og friluftslivsinteresserte organisasjonar i Møre og Romsdal. FNF skal engasjere seg i saker som påverkar natur og friluftslivet i fylket. I dag er Norges Jeger- og Fiskerforbund Møre og Romsdal, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal, Sunnmøre friluftsråd, fylkets tre turistforeiningar, fylkets 4 speidargrupper og Møre og Romsdal 4H tilslutta forumet. Totalt representerer desse organisasjonane mange medlemmer med ei stor interesse for å ta vare på naturen for dagens - og komande generasjonar.

Vilkårsrevisjon i de regulerte vassdragene - Gryttenutbyggingen

Vi viser til krav fra Eikesdal Bygdalag av 07.02. 2020 om revisjon av Grytten kraftanlegg.

I vårt informasjonsbrev av 12 mars 2021 orienterte vi berørte kommuner og interesseorganisasjoner om muligheten som ligg der for å krevje revisjon av gamle vassdragskonsesjoner. I vårt informasjonsbrev bad vi om det ble gjort en vurdering hvorvidt de gjeldende konsesjonsvilkårene fungerer til beste for folk og miljø. Nå har det kommet inn noen revisjonskrav, blant anna for Grytten kraftanlegg. Vi vil i det følgende komme med en uttale til dette kravet.

Innledningsvis vil vi si at vi er positiv til at Molde kommune har tatt opp behovet for en revisjon av konsesjonsvilkårene for Gryttenutbyggingen. Vi vil vise til kommunestyret sitt vedtak den 29.4.21 (Sak (PS-19/21):

”Molde kommune varsler NVE og Statkraft SF om at det startes arbeid med vilkårsrevisjon for Grytten kraftanlegg. Konsesjon for Grytten kraftanlegg ble fastsatt ved Kongelig resolusjon 31. juli 1970. Molde kommune ser det som hensiktsmessig at revisjonsarbeidet for Grytten kraftanlegg skjer i samarbeid med Rauma kommune. Det oppnevnes en lokal arbeidsgruppe på inntil 6 personer ledet av ordfører og med representasjon fra de berørte bygder. Representanter til arbeidsgruppe: - Rolf Jonas Hurlen, H - Kristin Reitan, Sp - Per Even Opsal (Ap) Bygdelagene velger selv representanter til arbeidsgruppen.”

Vi har henvendt oss til Rauma kommune flere ganger for å høre hvordan de vil arbeide med revisjonskravet uten at vi har lyktes og oppklare dette. Så har vi gjort flere forsøk på å finne

ut om begge kommunenes fremdriftsplan for vilkårsrevisjonen – dette ved kontakt med saksbehandlere i de to kommuner, ved søk på kommunenes nettsider etc uten å lykkes. Vårt håp er at oppfølgingen får en høy administrativ og politisk prioritet selv om kommunene kan ha ulike interesser i konsesjonsområdet. Videre forventer vi at kommunene har en medvirkende prosess der også våre grønne organisasjoner blir invitert inn i saksbehandlingen.

Vi har ikke detaljkunnskaper om alle skadene og ulempene som ble påført elvestrengene, tilgrensede natur og vannene i de berørte vassdragene ved Gryttenutbyggingen. Samstundes vet vi noe om noen biter som vi nå vil formidle og som støtter revisjonskravet som nå er fremmet for Gryttenutbyggingen.

I Molde kommune er det en prioritert oppgave å få den naturlige og årlige vannføringen i Mardøla tilbake. I tillegg til landskapsverdien og verdien for turister, må ikke minst en reparasjon og tilbakeføring av naturmangfoldet i denne delen av Eikesdal være viktig. Her gjelder det restaurering av biologisk viktig natur. I dette ligger både naturverdiene langs elva og utfordringen med å få livet i vassdraget tilbake. Blant annet er fossebergvegger med fosseregn/fosseyr en rødlistet naturtype.

Vi vil vise til Naturbase sin naturtypedel der det er gjort følgende naturfaglige vurdering av området inn mot fossen:

”Dette er fortsatt en stor og velutviklet fosserøyksone med fosse-eng, men den er betydelig redusert i areal og verdi som følge av vannkraftutbyggingen, og arts mangfoldet virker ikke spesielt rikt (bl.a. ikke påvist spesielt sjeldne arter), og verdien settes derfor under noe tvil til B (viktig).”

Mardalsfossen grenser inn til et naturreservat og i formålsbestemmelsen i verneforskriften står blant annet dette:

”Ett mindre område opp mot Mardalsfossen er påvirket av fossesprøyt. Her er både mosematter, men også gras og karplanter som er avhengige av rikelig med vann og som representerer naturtypen fossesprøytzone. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.”

Både i naturbeskrivelsen for området og i vernebestemmelsen er det klare signal om at en økt vannføring i fossen vil styrke viktige naturverdier.

Sommeren 2020 ble det sluppet vann ut i Mongefossen slik at Mongeelva nedstrøms også fikk vann, noe som gledet de som ennå kan huske hvorledes denne fantastiske fossen var. Så skjedde det at plutselig en dag på høsten 2020 ble vannet stengt av momentant. Vi vil da anta at den gytende sjørreten som gikk opp i Mongeelva strandet med katastrofalt resultat for fisken. Dette var sikkert i tråd med gjeldende konsesjonsvilkår og dermed lovleg, men viser i praksis en av grunnene til at vilkårene må revideres. Vi tror nemlig ikke at dette er eneste

tilfellet som har fått uønsket negativ effekt på naturen som har skjedd siden reguleringen ble etablert i 1970.

Vi ser også at endringen av kjøringen av kraftverket på Romsdalshorn har endret seg siden 1970. De første årene ble etter som vi forstår, anlegget styrt etter industrien sine ønsker. Dette medførte at når kraftverket var i drift rant store mengder kaldvann ut i Rauma elv fra mandag kl 08 til fredag kl 16 og med driftsstans i helgene. Med dagens børsstyrte drift av anleggene med uforutsigbar mengde vann tilført Rauma elv vil dette ha negativ effekt på biologien i elva, erosjon etc. Dette er jo spesielt ille for aure- og laksebestanden i Rauma som nå prøver å komme seg på fote etter Gyrodactylus-pandemien.

Kunnskapen om og konsekvensene for livet i et vassdrag med stadig økt vekt på effektstyring av vannføringen burde ha vært bedre. Et visst inntrykk får en likevel i Multiconsult sin rapport fra 2017, ”Miljøkonsekvenser av effektkjøring i regulerte vassdrag - en kunnskapsoppsummering.”, som skildrer hva som skjer ved effektkjøring.

Når det gjelder villreinen ble Gryttenutbyggingen dessverre enda en negativ faktor for bestanden. Fysiske inngrep ved selve anlegget med alle tipper, anleggsveier etc. samt økt ferdsel har hatt negativ effekt på reinen. Vi mener at nå er tiden moden til å vurdere om det kan være formålstjenelig for reinen å stenge anleggsveien inn i Sandgrovbott for allmenn motorisert ferdsel. Dette er også i tråd med FN's tiår for restaurering av natur som vi er inne i nå. Dessuten har nå villreinen ved siste oppdatering nov. 2021 gått fra kategori «livskraftig» til «Nær truet» på rødlisten for arter (se <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/19057>). Villrein her er en del av villreinbestanden i Rondane-Dovre regionen, som utgjør ca. 25% av den totale bestanden i Norge, og som er den mest opprinnelige villrein med minimal genetisk innblanding av tamrein jfr nyere forskningsresultat (Kvie mfl. 2019). Dette sett et ekstra press på for å gjøre noe med spesielt dette leveområdet for reinen.

For flere år siden kom det fram at vannføringen i Mardalsfossen i turistsesongen var mindre enn det som var vedtatt i konsesjonsvilkårene. Dette er et godt eksempel på at det generelt ved vassdragsutbygginger ikke er mulig for allmennheten å kontrollere at kraftverkseierne følger opp konsesjonsvilkårene om minstevassføringer eller andre krav. Vi krever derfor en logging og mulighet for visuell kontroll av minstevannføringen der dette blir satt.

Konklusjon

Vårt hovedkrav til en revisjon av Gryttenutbyggingen er at en ny konsesjon blir utformet med utgangspunkt i standardvilkårene for en moderne vassdragskonsesjon etter malen utarbeidet i samarbeid mellom Olje- og energidepartementet (OED) og Klima- og miljødepartementet (KLD). Vi ønsker da en vilkårsrevisjon som ikke bare er krav om minstevannføring, men også innbefatter biologiske undersøkelser/overvåking, biotopforbedrende tiltak, kontrollerbare vilkår, forbod mot start-stopp-kjøring etc. Til slutt vil vi be Molde kommune og Rauma

forum for
natur og friluftsliv
Møre og Romsdal

kommune om å gi oss et snarlig svar på fremdriftsplan på prosessen ved revisjon av Gryttenutbyggingen.

Ingbjørn Bredeli

Ingbjørn Bredeli
Koordinator Forum For Natur og Friluftsliv i Møre og Romsdal

Kopi:
Møre og Romsdal fylkeskommune
Statsforvaltaren i Møre og Romsdal
NVE
Eikesdal Bygdalag, Rauma Elveeigerlag, Åndalsnes og omeng JFF, andre interesserte